

DOS MODELS DE SELECCIÓ DE CANDIDATS: OPACITAT VS. TRANSPARÈNCIA

JOAQUIM COLOMINAS

Com sabem, aquest any 2008 que acabem d'estrenar hi ha eleccions a dos països significatius per a nosaltres: a l'estat espanyol i als Estats Units d'Amèrica. Dos processos electorals que ens afectaran directament, tot i que naturalment, en mesura diferent. I, de cara a la celebració d'aquestes dues convocatòries a les urnes, aquests dies s'està vivint un element clau del procés democràtic: la selecció dels candidats.

Qui elegeix els candidats? Com s'elegeixen? O simplement, com es nominen? Aquesta és una de les grans preguntes dels processos democràtics, que massa sovint passen per alt, però que són decisius en el seu funcionament. Per respondre a aquests interrogants, dos elements cal conèixer: el sistema electoral de cada país, amb quin tipus de candidatures ofereixen, per un costat; i, per un altre, la cultura política, la concepció de la democràcia de cada societat.

En el cas espanyol, en el que (encara) tenim un tipus de candidatures de llistes tancades i bloquejades, pròpies d'una època superada històricament, la decisió que quines persones seran candidats (és a dir, de quines persones aniran a la llista; i, sobretot, en quin ordre), està en mans d'unes poques persones, molt poques: la direcció del partit. I, en alguns casos, en mans d'una sola persona.

Per contra, en el cas nord-americà, com podem seguir aquests dies a la premsa (no a l'especialitzada, no només a la nord-americana, sinó a la d'arreu del món), tots els focus estan posats en el procés d'elecció dels dos partits, a través de les eleccions primàries o dels caucus. I, la victòria inesperada del candidat Barack Obama, ha omplert pàgines i pàgines d'arreu del món. Aquest és un sistema totalment obert, en el que hi poden participar, en un estats, tots els militants de cada partit, i en altres, fins i tot, el conjunt de la població.

Opacitat en el cas espanyol; màxima participació i transparència, en el cas Nord Americà.

En el cas Nord Americà, el procés és vertical, de la base a la cúpula: als Estats Units, la democràcia comença des del poble, de la ciutadania. De baix a dalt. Alexis de Tocqueville, a mitjans del segle XIX, ja es va quedar parat (ell que només coneixia el seu model francès, vertical també, verticalíssim, però a al revés: de dalt a baix). És el respecte total a la idea democràtica de sobirania popular.

Però l'important de cada model són els efectes que produeix cada un d'ells. En el model Nord Americà, els candidats han de mirar cap als ciutadans, perquè són ells els que acabaran decidint. És un procés obert, democràtic, en el que hi participa (o hi poden participar) moltes persones. També hi ha un risc de populisme, certament. A vegades els millors candidats no són els millors presidents. Però aquest risc tampoc s'evita en el model espanyol. Allò important d'aquest model, és que els candidats han de tenir un missatge propi, un discurs que arribi als ciutadans i aquests, posteriorment, decidiran lliurement. És un sistema que confia en els ciutadans, perquè els considera majors d'edat, amb capacitat pròpia decidir sobre els temes públics.

Per contra, el model espanyol, amb uns tipus de candidatures amb llistes tancades i bloquejades, és un procés tancat, en el que hi participen poquíssimes persones. Un procés en el que els candidats no cal que tinguin discurs propi potent, perquè el que han de fer són mèrits és de cara a la cúpula dels partits, cada vegada més reduïdes numèricament. És un procés opac, en la que els ciutadans, ni els militants de cada partit, no hi tenen cap paper a jugar. Quins criteris prevalen a l'hora de decidir un candidat o un altre? Qui els fixa? Com s'avalua la feina feta pels diputats? En el model espanyol el procés és tancat, opac, que no té en compte l'opinió dels militants.

Després de trenta anys d'haver recuperat la democràcia, ja és hora que apostem per un sistema en el que la selecció dels candidats sigui molt més obert, més transparent, en la que hi hagi criteris més objectius a l'hora de valorar la feina feta pels nostres representants. Si realment volem lluitar contra la desafecció política, hi ha mecanismes per lluitar-hi. Cal apostar per un nou sistema electoral que doni major protagonisme als ciutadans: persones adultes, amb capacitat pròpia d'opinar sobre els temes públics.